

ОСВІТА ПІД ЧАС COVID-19: РУХ ДО ЦИФРОВОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Оксана Шпарик, к.пед.н.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є з'ясування тенденцій змін в організації освітнього процесу в Україні та країнах ЄС, зумовлених пандемією COVID-19.

Тогорічне глобальне закриття шкіл, як спроба стримати поширення пандемії, торкнулося більше мільярда дітей по всьому світу. Незважаючи на те, що закриття шкіл спочатку спричинило зриви освітнього процесу, з часом позитивною тенденцією стали інноваційні підходи до вирішення нагальних проблем та пошуку ефективних інструментів для організації навчання. Освітній процес не зупинився, а трансформувався і перейшов у дистанційний режим з використанням технологій онлайн навчання (цифрових освітніх програм, платформ та ресурсів), які допомагають вчителям, батькам та школам сприяти підтримці навчального процесу, соціальному обслуговуванню та взаємодії під час карантину.

З'ясовано, що більшість систем освіти під час карантину впровадили заходи, пов'язані з цифровим навчанням, проте підходи та виклики різнилися залежно від рівня доходів: 90% країн/територій із високим рівнем доходу повідомили, що вони використовують наявні освітні онлайн-платформи, що різниться від 53% країн/територій із низьким та середнім рівнем доходу. Своєрідними викликами впровадження цифрового навчання було вказано: 1) недостатньо розвинута ІКТ інфраструктура (42 % освітніх систем країн/територій з низьким та нижчим середнім рівнем доходу) та 2) відсутність належних цифрових навичок, перш за все серед батьків (80 %), які є основними фасилітаторами домашнього навчання в режимі онлайн, а також серед вчителів (64 %) і учнів (48%) (UNESCO, 2020). В Україні, серед 3,12 % опитаних керівників шкіл, які не перейшли в режим дистанційної роботи зазначалися такі причини: 1) відсутність у учнів та вчителів комп'ютерної техніки та доступу до Інтернету (0,76 %); 2) відсутність навичок у вчителів працювати дистанційно (1,14 %); 3) відсутність належної швидкості інтернет-зв'язку (0,81 %) (DSIaO Ukrainy, 2020).

Як зазначає Світовий банк, використання цифрового контенту у світовому масштабі було досить рідкісним явищем в освіті до початку кризи, спричиненою COVID-19. Хоча більшість європейських країн до початку кризи були устатковані досить непоганим технологічним обладнанням в школах, проте лише 50% країн мали базові ресурси для забезпечення мінімальних можливостей доставки навчального контенту, лише 20 % мали цифрові навчальні ресурси для викладання і тільки 10 % мали більш потужні можливості для впровадження онлайн навчання, пропонуючи навчальні матеріали, доступні поза школою. Однак жодна країна не мала універсальної цифрової програми викладання та навчання, тому урядам та школам довелося докласти значних зусиль для забезпечення безперервності навчання і швидкого переходу на дистанційне навчання (World Bank Blog, 2020).

Виявлено, що для успішного переходу на цифрове навчання, необхідно виконати три вимоги: забезпечити доступ до Інтернету, впровадити відповідну технологію та навчити всіх учасників використовувати цю технологію. Більш того, в умовах швидкої трансформації до цифрового навчання, необхідно зосередитися на адаптації наявного (особливо безкоштовного, «відкритого») контенту до навчальної програми; надати доступ до інформації та середовищ через широкий спектр різноманітних онлайн-інструментів та ресурсів; у гнучкій формі підтримувати безперервний професійний розвиток вчителів.

Оскільки сьогодні більшість вчителів з усіх дисциплін на всіх освітніх рівнях зчаста використовують веб-інструменти, онлайн-сервіси та онлайн-інформацію для підтримки навчання у класі, все більшою популярністю користується поєднання традиційної форми навчання з навчанням у віртуальному навчальному середовищі (тобто поєднання класно-урочної форми навчання з онлайн-класами). На сьогодні вже існує чітка тенденція руху до технологій змішаного навчання (перегорнуті класи, онлайн-взаємодія з подальшим очним викладанням, онлайн-навчання, доповнене очним практичним заняттям тощо). Змішане навчання уможливорює зменшення фізичної відвідуваності та дотримання соціального дистанціювання завдяки, наприклад, відеоконференціям, а за необхідності повернення до традиційних уроків як до основної форми навчання. Саме це робить змішане навчання життєздатною моделлю для майбутньої освіти: особисту присутність та онлайн-компоненти можна поєднувати у будь-якій

пропорції, при цьому жодний компонент не поступається або перевершує інший в аспекті оцінювання або участі в освітньому процесі. Водночас кожен учень може знайти свою унікальну «суміш» таких компонентів, яка найбільше відповідає особистому стилю навчання, підходить до сімейної ситуації або узгоджується з рівнем доступу до технологій. Крім того в умовах раптового, примусового переходу на дистанційне навчання, саме змішане навчання забезпечує рівний доступ до освіти тим учням, які не мають персонального пристрою або стабільного з'єднання з Інтернетом, і для яких фізична відвідуваність все ще залишається єдиним варіантом для здобуття освіти. Або для тих, хто розглядає школу не лише як місце навчання, а й як безпечний простір, який забезпечує нагляд дорослих під час роботи обох батьків. Змішане навчання, що враховує ці фактори, є ідеальним компромісом для постпандемічного суспільства.

Зроблено висновок, що пандемія COVID-19 призвела до змін в організації освітнього процесу в країнах ЄС і України, обмеживши учасників навчального процесу соціальною дистанцією. Водночас вона пришвидшила трансформацію освіти на цифрове навчання, ключовими факторами запровадження якого є доступність відповідних технологій, вміння ними користуватися, наявність цифрових пристроїв та навчальних матеріалів онлайн, рівень підключення до Інтернету. Також намітилася тенденція до запровадження країнами змішаного навчання, яке забезпечує рівний доступ до освіти для тих учнів, які не мають можливості отримувати її в режимі онлайн.

Ключові слова: тенденції; країни ЄС; COVID-19.

Література

1. UNESCO (2020). UNESCO survey highlights measures taken by countries to limit impact of COVID-19 school closures. Retrieved from <https://en.unesco.org/news/unesco-survey-highlights-measures-taken-countries-limit-impact-covid-19-school-closures>
2. DSIaO Ukrainy (2020). Analitichna dovidka shchodo orhanizatsii dystantsiinoho navchannia u zakladakh zahalnoi serednoi osvity v umovakh karantynu [Analytical note on the organization of distance learning in general secondary education in quarantine]. Retrieved from <https://www.sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/monitorynh-systemy-osvity/25-diialnist/monitorynh-systemy-osvity/1330->

rezultaty-opytuvannia-shchodo-dystantsiinoho-navchannia-v-zakladakh-zahalnoi-serednoi-osvity-2

3. World Bank Blog (2020). Can technology help mitigate the impact of COVID-19 on education systems in Europe and Central Asia? Retrieved from <https://blogs.worldbank.org/europeandcentralasia/can-technology-help-mitigate-impact-covid-19-education-systems-europe-and>